

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 15 och 16 juni

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! God morgon, värderade ledamöter av denna kammare! Jag har kallats hit för att rapportera om EU:s just avhållna toppmöte. Det gör jag med glädje och med tillförsikt.

När jag rapporterade senast från ett EU-toppmöte sade jag att det vårt toppmötet inte skulle gå till historien som ett av EU:s mest dramatiska. Samma sak kan jag även säga om det toppmöte som vi nu har bakom oss. Jag beklagar i och för sig inte det. Liksom i mars präglades detta toppmöte av kontinuitet, arbetsro och konkret EU-samarbete. Vi enades dessutom om principerna för hur vi ska gå vidare i viktiga frågor som EU:s fördrag och arbetsformer.

Herr talman! Ett år har nu gått sedan folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna som innebar att ratifikationsprocessen kring EU:s nya fördrag gick in i en ny och mycket osäker fas. Under den så kallade reflexionsperiod som varat sedan dess har fokus skiftat från fördraget som sådant till en bredare diskussion om EU:s betydelse och inriktning.

I går enades EU:s stats- och regeringschefer om att gå vidare på båda dessa spår parallellt. För det första ska vi vidareutveckla det konkreta samarbetet med utgångspunkt i nu gällande fördrag och i syfte att skapa bättre politik där det finns ett europeiskt mervärde. Jag är övertygad om att vi kan bli bättre på både att lyfta fram och att bygga vidare på det som EU-projektet faktiskt levererar i form av viktiga beslut på en lång rad angelägna områden – handel, tillväxt, miljö, kampen mot brottslighet, social trygghet.

För det andra ska vi fortsätta diskussionen om EU:s fördrag. Här enades rådet om ett par hållpunkter.

Under första halvan av 2007 kommer EU:s ordförandeland Tyskland att rapportera om diskussionerna kring fördraget. Under tyskt ordförandeskap ska också en politisk deklaration antas med de mest centrala principerna och ambitionerna för EU:s framtid.

Senast andra halvan av 2008 bör EU:s medlemsländer ha enats om hur reformeringen av fördraget ska se ut. Då bör det vara möjligt att se om det finns förutsättningar att anta det fördrag som nu ligger på bordet eller om det till exempel behövs en ny regeringskonferens – alltså starta om med diskussioner.

Gårdagens överenskommelse är bra och konstruktiv. Den håller alla dörrar öppna. Hänsyn visas både de länder som har ratificerat fördraget och dem som i nuläget ännu inte har gjort det. Vi fortsätter diskussionen både om de institutionella frågorna och om sakpolitiken.

Att det finns en utbredd vilja att på olika sätt stärka och reformera EU vittnar ett annat av EU-toppmötets beslut, att öka insynen i arbetet i EU:s ministerråd. Beslutet innebär att öppenheten ökar när rådet behandlar lagstiftningsfrågor där det är medbeslutande med Europaparlamentet, men också andra möten och debatter kommer att öppnas.

Från regeringens sida är vi tillfreds med det beslutet. Ökad öppenhet har länge varit en svensk profilfråga, och svensk ihärdighet är en inte oväsentlig faktor bakom gårdagens beslut.

Jag tror att öppenheten kan bidra både till EU:s legitimitet och till förståelse för EU:s arbetsformer. Inom ett år ska detta beslut ses över och värderas. Här finns många farhågor och också många förhoppningar. Vi tror på öppenheten, medan andra är rädda för att den kommer att missbrukas av lobbyister.

Herr talman! Jag vill peka på ytterligare en fråga av högsta prioritet för den svenska regeringen och, vilket jag med glädje kan säga, för Sveriges riksdag. Det är EU:s utvidgning. För att förstå de slutsatser som rådet antog i går måste man en stund reflektera kring politik och opinionsläge i Europa. Vi svenskar är ett av de mest utvidgningsvänliga folken i unionen. Det är vi tack vare en grundmurad solidaritet med andra länder och andra folk, som i många fall under årtionden levt under förtryck och ekonomiska svårigheter. Vi vet också av egen erfarenhet att välfärd och öppna samhällen är intimt förknippade. Vi är trygga med en förändring och inser att öppenhet innebär möjligheter, inte hot.

Så ser det inte ut i alla delar av Europa. Vissa är oroliga för att EU:s utvidgning skapar mer problem än möjligheter. Därför är den diskussion om EU:s möjligheter att absorbera nya medlemsländer, att ta emot dem, ta in dem i våra institutioner och klara av ekonomin i anslutning till detta som vi hade vid Europeiska rådet en viktig diskussion.

I mina ögon är det därför också viktigt att skilja mellan två ting.

Det första är vad ett förhoppningsfullt ansökarland måste åstadkomma för att bli aktuellt som medlem. För detta har vi Köpenhamnskriterierna, som är tydliga och välformulerade, antagna så sent som 1993. Det är genom att strikt och utan godtycklighet tillämpa dessa kriterier som vi säkerställer att inget land blir medlem innan det är redo för detta.

En helt annan sak måste vara hur EU är rustat att ta in eller, som man säger, absorbera nya medlemmar. Det är en högst relevant fråga, men det är EU:s uppgift. Det är inget ett kandidatland kan påverka och därför inget som kan uppställas som ett krav för ett kandidatland. Så argumenterade jag vid toppmötet.

Därför är jag också nöjd och stolt över att den formulering som i praktiken skulle ha etablerat EU:s så kallade absorptionskapacitet som ett nytt kriterium för medlemskap i slutändan ströks från toppmötets slutsatser. Vi kämpade hårt för detta från svensk sida. Inte minst EU:s nya medlemsländer med färsk erfarenheter från betydelsen av ett hägrande medlemskap stod vid vår sida.

EU ska hålla dörrar öppna för nya medlemmar. Regelverket ska vara tydligt och gälla lika för alla. EU självt ska skapa förutsättningar, institut-

ionella och andra, för nya medlemsstater. Däri ligger nyckeln till ett utvidgat EU och ett grannskap i demokrati och välfärd.

Herr talman! Jag vill peka på ytterligare en av regeringens hjärtefrågor – arbetet inom EU med hållbar utveckling. EU:s första strategi för hållbar utveckling antogs för fem år sedan under det svenska ordförandeskapets toppmöte i Göteborg. Sedan dess har betydande framsteg gjorts. Hållbar utveckling är ett alltmer etablerat begrepp, men mycket mer kan självklart göras inom EU, och för det verkar vi med all kraft vi kan uppbringa.

Med den reviderade strategi som Europeiska rådet i går antog tas ett litet steg framåt. Strategin behandlar hållbara transporter, hushållning med naturresurser, hållbara produktions- och konsumtionsmönster, folkhälsa, social sammanhållning, demografiska utmaningar, kampen mot klimatförändring och global fattigdom. Den anger konkreta mål och åtgärder. Redan om knappt två år, i december 2007, ska medlemsstaterna följa upp strategin och en ordning etableras som innebär att framsteg mäts och jämförs. Att på detta sätt öka uppmärksamheten kring hållbarhetsarbetet är av största vikt.

Hållbara samhällen förutsätter framsteg på två andra områden som toppmötet också behandlade, energin och klimatet. Strategin för hållbar utveckling, kampen mot klimatförändringar och energifrågan hänger intimt samman. EU måste vara pådrivande i de internationella förhandlingarna om hotet mot vårt klimat. Det slog toppmötet fast. EU måste dessutom vara bättre rustat att möta dagens globala energisituation. Om detta var rådet också överens. Det gör vi genom åtgärder i varje enskilt land men också genom att stärka de långsiktiga relationerna till såväl producent- som konsumentländerna. Inte minst viktigt i det sammanhanget är dialogen mellan Ryssland och ett EU som då måste tala med *en* tydlig röst.

På mitt förslag betonades också i slutsatserna vikten av att stora infrastrukturprojekt på energiområdet fullt ut beaktar miljöaspekten. Därigenom markeras ånyo länken mellan energi och en hållbar miljö.

Herr talman! Jag vill också peka på ett par av de viktigaste utrikespolitiska frågorna. Toppmötet antog en skarp och tydlig deklARATION om fredsprocessen i Mellanöstern. Våldet mot civila palestinier och attacker mot Israel fördöms. EU vädjar om förnyade förhandlingar och betonar vikten av att snarast få i gång en tillfällig biståndsmekanism för stöd till den palestinska befolkningen. Europeiska rådet välkomnade också det paketförslag om Iran som nyligen presenterades och uttryckte starkt stöd för en diplomatisk lösning.

Slutligen vill jag nämna att utvidgningen av euroområdet i går behandlades av stats- och regeringscheferna vid ett särskilt rådsmöte. Kommissionens förslag att Slovenien den 1 januari 2007 ska gå med i Eurorådet tillstyrktes. Det formella beslutet fattas av Ekofin i juli.

Detta var, herr talman, i korthet en sammanfattning av det toppmöte som jag just återvänt från. Jag svarar gärna på frågor.
(Applåder)

Anf. 2 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Jag kan konstatera att Europeiska rådet nu i slutsatser för första gången skriver in unionens absorptionskapacitet i samband

med att man diskuterar utvidgningsprocessen. Ordet ”kriterium” finns förvisso inte längre kvar, men det är exakt samma innehåll. Jag tycker att det är olyckligt och olämpligt av flera skäl, bland annat för att unionens förmåga att fungera demokratiskt, fatta beslut och göra rätt saker ju är föremål för en översyn. Där behövs det inte längre bara tankepauser utan också resultat, att man kan gå till beslut. EU måste ju fungera vare sig det är 25 miljoner, 250 miljoner, 500 miljoner eller 750 miljoner människor som jobbar tillsammans för att fatta gemensamma beslut i gemensamma angelägenheter.

Jag tycker också att det här är synnerligen olämpligt med tanke på den sköra process som vi i dag har i Europa. I vårt Europa måste vi uppmuntra att länderna på västra Balkan går vidare i fred och försoning och säkrar stabilitet och att man också börjar samarbeta och se att vägen till EU ligger öppen. I vårt närområde måste vi från svensk sida visa att vi i Ukraina underlättar för reformvänner, att vi i Vitryssland ställer upp för demokratikämpar och att vi visar solidaritet med Moldaviens utsatta befolkning. Då är medlemsperspektivet så vitalt. Därför tycker jag att det är olyckligt att vi nu har medverkat till att ha de här skrivningarna. Det kommer att försvåra för kommande svenska ansträngningar att kämpa för och upprätthålla det värn vi har haft för att utvidgningen ska kunna fortsätta.

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns en naivitet i ledamotens sätt att argumentera som jag tycker är lite skrämmande. Vi har gjort väldigt tydligt och klart att för ansökarländerna gäller kriterierna uttryckta i Köpenhamn. Det är deras ansvar. För unionen gäller det att förbereda sig på att ta emot nya medlemmar. Bara den som är varm anhängare av en utvidgning av EU inser naturligtvis att också den delen är viktig.

Det är ingen lätt uppgift vi har framför oss att ta emot Turkiet som medlem i EU. Det vore fel att påstå det. Det är ett gigantiskt land med väldigt stora inbyggda problem och möjligheter som kommer att ha en väldig påverkan på den europeiska budgeten och som kommer att ha en väldigt stark inverkan på de europeiska institutionerna. Att inte säga att detta kräver att EU anpassar sig, att inte peka på att det här är en arbetsuppgift som är minst lika viktig som den som ligger på ansökarlandet självt, att utveckla sitt eget land så att man lever upp till de krav som vi ställer på en unionsstat, är att i själva verket motverka utvidgningen.

Jag är väldigt glad att vi fick bort detta som ett kriterium. Det är den principiella frågan. Men jag kommer aldrig någonsin att medverka till att låtsas som att det inte är några problem och bekymmer med att utvidga unionen så dramatiskt som vi nu diskuterar att göra med Ukraina och Turkiet som medlemmar. Det är klart att det är en annan union med andra förutsättningar som vi kommer att tala om. Ser vi inte det, och förstår vi inte det, gör vi inget för att hantera detta, kommer vi snart att vara i kris. Stenhård skillnad mellan kravet på ansökarlandet och kravet på oss som redan finns inne – det är slutsatstextens innebörd, och den står jag fullt och fast bakom.

(Applåder)

Anf. 4 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Man får gärna kalla mig naiv, men låt mig ställa en fråga om Turkiet. Vi måste ju för att unionen ska fungera kunna ha ett starkt skydd som gör att vi fattar beslut för demokrati och för demokratiska slutsatser. Vi måste ha en fortsatt öppenhet i unionen, och vi måste reformera regionalpolitiken och jordbrukspolitiken. Alla de saker som tydligen ligger inne i absorptionskapaciteten är ju sådant som EU måste ägna sig åt i vart fall – alldeles oavsett om Turkiet kan komma med eller inte.

Därför skulle jag vilja be statsministern att definiera vad han menar med absorptionskapacitet. Det är uppenbart att detta är nyckelordet för dem som inte vill att unionen ska byggas vidare. Sverige har ställt sig bakom detta. Det är fråga om en del i texten som handlar om utvidgningen vidare mot just Turkiet och västra Balkan. Det är därför jag tycker att placeringen av de här texterna, om de över huvud taget skulle ha varit med, skulle ha varit sådan att det handlat om EU:s egna, interna reformprocesser.

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det här är ingen ny text. Det här uttrycks elegant och kraftfullt i en slutsatstext från den 22 juni 1993 i Köpenhamn. Det här har varit de två sidorna av unionens utvidgningsprocess. Å ena sidan har vi kravet på medlemslandet att leva upp till de kriterier vi ställer, å andra sidan kravet på befintligt EU att vara berett att ta emot nya medlemmar. Man behöver inte svära i kyrkan, men det är klart att när Sverige, Finland och Österrike klev in i unionen, och alla blev nettobetalarare till unionens budget – inte Finland till att börja med men nu – var det en annorlunda situation för unionen än när vi får ett nytt medlemsland, förhoppningsvis ganska snart, som har fler invånare än något annat land i unionen och dessutom under mycket lång tid kommer att vara en huvudsaklig mottagare av unionens budgetmedel.

Det är klart att det är en sak som kommer att fresta på. Det kommer inte att göra det i vårt land. Här är vi lyckliga. Här står vi samlade i utvidgningsfrågan. Men man behöver inte gå så långt bort ifrån oss för att se att det här är en stor inrikespolitisk fråga. Också i den franska folkomröstningen om fördraget var det här något som diskuterades.

Anf. 6 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporten. Den för EU-nämnden otvivelaktigt viktigaste frågan vid toppmötet var absorptionsfrågan och frågan om det skulle bli ett kriterium eller inte. På den punkten hade regeringen mandat och en ganska stark instruktion från EU-nämnden att få bort ordet kriterium.

Det är en viktig framgång att ordet försvann och att det inte blev ett kriterium. Jag tackar statsministern och gratulerar till det, även om jag gärna hade velat se ytterligare text försvinna.

I dag är det lite av examensdag. Om vi ser tillbaka på den här mandatperioden har vi haft ett antal större EU-frågor, som konstitutionen, långtidsbudgeten, EMU och utvecklingen av EU:s alltmer gemensamma utrikespolitik som Sverige bejakar.

I ingen av dessa stora frågor har regeringen haft stöd av stödpartierna utan har fått vända sig till alliansen. Flera av de frågor som jag nämnde kommer igen nästa mandatperiod.

Då är frågan när det gäller EU-politiken: Om olyckan är framme och majoritetsförhållandena skulle bli oförändrade, varifrån räknar regeringen med att få stöd för sin EU- och utrikespolitik? Finns det ett svar på den frågan?

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är glad över att Carl B Hamilton ger ett erkännande för den framgång vi hade vid toppmötet. Det är väl ett uttryck för den generositet och gemenskap vi har haft omkring EU-frågor brett i den svenska riksdagen.

Jag vet inte varför ett kommande val ska ändra detta. Det har jag svårt att förstå. Jag har svårt att förstå att de som är positiva till unionen och dess betydelse för vår framtid plötsligt skulle göra gemensam sak med dem som är negativa till den. Jag ser ingenting som ändras i det grundläggande.

Det är alldeles uppenbart att vi har haft en framgångsrik period vad gäller EU-arbetet, både 1998–2002 och 2002–2006. Jag tror att det fortsätter på samma sätt 2006–2010.

Jag ser med tillförsikt fram emot att fortsätta att diskutera detta här i kammaren och i EU-nämnden.

Anf. 8 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Nej, herr statsminister. Det är två förändringar som sker nu. Den första är att Sverige kommer att vara ordförandeland i Europeiska unionen år 2009. Om olyckan är framme och vi har samma majoritet nästa riksdag som nu är min fråga: Kommer Sverige i EU:s ordförandestol att driva en aggressiv antiamerikansk utrikespolitik tillsammans med Lars Ohly? Ska Sverige som ordförandeland motarbeta en ny konstitution med Ohly och Wetterstrand? Just det halvår då Sverige ska leda EU ska också EU:s långtidsbudget reformeras.

Anf. 9 TALMANNEN:

Var försiktig, Carl B Hamilton. De apostroferade från Miljöpartiet och Vänsterpartiet har ingen möjlighet att gå in i det här replikskiftet. Statsministern kan inte stå till svars för de ståndpunkterna och på en minut hantera Carl B Hamiltons inlägg. Försök att anpassa upplägget.

Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Kan det viktiga reformarbetet med långtidsbudget verkligen ske i en regering med dessa tre partier, varav ett nyligen röstade nej till långtidsbudgeten?

Slutsatsen för min del är – nu gäller det att vara försiktig – att om två mindre partier skulle stödja det stora partiet och dessutom sitta i regeringen och få det inflytande som de kräver över EU och utrikespolitiken blir det kaos antingen i regeringen eller i Europeiska unionen eller både och.

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag kan beskyllas för mycket, ibland med rätta, ibland orätt. En sak som jag definitivt inte kan smita ifrån är att jag har ett visst mått av erfarenhet när det gäller de här frågorna.

Det är möjligt att Carl B Hamilton önskar att det ska bli på det där sättet eller hoppas att det ska bli en politisk kris. Jag vet att vi har hanteerat de här situationerna förut.

Jag hade förmånen att leda EU 2001 i samma typ av parlamentariskt samarbete som jag kan se framför mig nu. Det gick alldeles utmärkt, inte minst därför att det var ett konstruktivt samarbete med den borgerliga oppositionen.

Vi har sett de här frågorna som frågor som har gått över blockgränserna. Det handlar ju om att hävda Sveriges intressen i en internationell gemenskap. Det handlar om att vara så tung och kraftfull som möjligt på den mest viktiga internationella scen vi har tillgång till. Det har skapat den här uppslutningen och sammanhållningen.

Jag tror på de goda krafterna också i fortsättningen, Carl B Hamilton.

Anf. 12 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Jag vill också tacka för återsrapporten och gratulera till framgångarna på toppmötet. Vi har fått EU-ledarna att återigen binda sig vid masten för fortsatt utvidgning. Det är bra. Det är Sverige som har gått i bräschen för det.

Några av oss i EU-nämnden var ganska oroliga när vi fick den första rapporten i går morse. Den visade att det bara var ett fåtal medlemsstater som aktivt hade stött den svenska linjen gentemot ordförandeskapet. Så småningom lyckades statsministern uppenbarligen att få flertalet med sig på sin linje. För det förtjänar statsministern allt beröm.

Jag tillhör visserligen samma parti som statsministern, men man kan ju bara gå till morgontidningarna i dag och se den bild som målas upp av toppmötet som en framgång för Sverige och andra som har drivit på för en fortsatt utvidgning.

Den här mandatperioden har dominerats av utvidgningsfrågan. Det skulle vara intressant att höra hur statsministern bedömer den kommande mandatperioden. Statsministern har nämnt några frågor som framtidsfrågor. Det handlar om att definiera fördraget. Det handlar om miljöfrågorna och klimatfrågorna. Vi vet att Vaxholmsfallet kommer upp inom kort.

Vad är statsministerns bedömning? Kommer det under den kommande mandatperioden att vara fler stora frågor än dessa och den fortsatta utvidgningen?

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag förutsätter att också kommande mandatperiod på ett eller annat sätt kommer att domineras av utvidgningsdiskussionen. Vi ska komma ihåg att fördragsdiskussionen är intimt kopplad till utvidgningsdiskussionen. Det är svårt att se en fortsatt utvidgning av EU utan ett nytt fördrag. Det går ett tag till. Sedan går det inte längre. Därför hänger de sakerna ihop. Alla som vill ha en utvidgning av EU behöver ha ett nytt fördrag.

Det finns de som säger att det inte finns ett sådant samband. Det kan naturligtvis gå ett tag till, men ganska snart är vi vid vägs ände. Utvidgningen finns där.

Jag tror att det som kommer att växa i betydelse för Europeiska unionen är samarbetet kring klimatfrågorna. Vi har framför oss det som ska hända efter Kyoto, efter 2012. Där är EU alltmer enat. Vi behöver ha en internationell regim, en internationell ordning som klarar växthuseffekten. EU kommer att vara ett av de skarpaste och starkaste uttrycken för detta i de internationella förhandlingar som ska drivas. Det är ohyggligt tydligt illustrerat i EU:s miljödimension.

Jag märker nu bland EU:s stats- och regeringschefer en svängning i attityden som är av det slaget att när vi diskuterar klimatmål och exempelvis förnybar energi finns inte bensin- och oljelobbyn där på samma sätt som tidigare. Det upplevdes mer eller mindre som ett hot mot olika typer av intressen förut. Nu blandas det ganska friskt in olika typer av bränslen i både bensin och diesel. Det sätts, inte minst på det här toppmötet, mål för detta som är ganska radikala och som för några år sedan var utopiska. Vi är i början av den perioden. Också här kommer EU att spela en ledande roll.

Utvidgningen och klimatfrågorna tror jag kommer att stå i centrum.

Anf. 14 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Jag ser fram emot ett fortsatt gott samarbete kring de frågorna under den kommande mandatperioden.

Jag vill samtidigt passa på att å EU-nämndens vägnar tacka statsministern och regeringen för ett mycket gott samarbete under den här mandatperioden. Trevlig sommar!

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Till sådant har jag inget annat att säga än att jag verkligen önskar detsamma.

Anf. 16 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Nu har vi talat en hel del om utvidgningen. Göran Persson snuddade vid kopplingen till grundfördraget. EU-parlamentets talman Joseph Borell sade att man inte kan bygga fler våningar på en byggnad utan att försäkra sig om att grunden håller.

Tanken där är alla de nya länder som står i farstun och är på väg in i detta samarbete.

Det är ingen tvekan om att EU-samarbetet i vår världsdel är den starkaste demokratiskt omvandlande kraften för att stärka mänskliga rättigheter som vi känner i historien. Då är det naturligtvis väldigt viktigt att vi har en grund för detta som håller.

Göran Persson har ännu inte varit inne på slutsatserna runt fördragsförändringarna. Jag skulle vilja be statsministern att något utveckla hur han ser på den tredje perioden, reflexionsperioden. Risken är att vi får en tankepaus. Vilka är Göran Perssons ambitioner om den breda debatt som borde finnas i Sverige på detta område?

Hittills har det varit mycket av en tankepaus. Det har varit alldeles för lite av debatt. Vi är kanske den mest utvidgningsvänliga nationen inom unionen, men motståndet mot fördraget är bland det starkaste. Det här

går inte ihop, och här har Göran Persson och vi alla en väldigt viktig uppgift att försöka driva på och förklara för den svenska opinionen, inklusive samarbetspartierna, att det är viktigt att bägge dessa ben finns med.

Prot. 2005/06:144

17 juni

*Information från
regeringen*

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att jag alldeles nyss utvecklade hur jag ser på den saken – ett intimt samband mellan fördrag och utvidgning. Och när det kommer till utvidgningen är vi alla överens.

Sedan kan man naturligtvis se framför sig någonting som finns i europeiska högerkretsar, och då talar jag inte om de anständiga högerpartierna utan om de mer extrema. De drömmer ju ofta om en process där unionen ska fortsätta att växa och bli större, men där de politiska instrumenten inte följer med, och unionen på så sätt blir som en tidigare brittisk premiärminister drömde om när hon sade att hon ville se en stor men svag union, där unionen då egentligen blir ett frihandelsområde.

Visst går det att utvidga unionen utan att samtidigt ta fördragsförändringen. Men då får vi en annan typ av union. Då får vi en union som inte spelar någon roll i miljöfrågorna. Då får vi en union som inte kan delta i bekämpandet av terrorismen. Då får vi en union som inte kan vara med och påverka exempelvis internationella förhandlingar om handel och annat på ett kraftfullt sätt.

Det finns två spår. Jag är anhängare av det spår som innebär att vi ska ha en union som också kan agera kraftfullt politiskt i de sammanhang som vi blir överens om att den ska göra det, en union som sysslar med det som den ska syssla med men som gärna får bli större. Men vi ska ha respekt för utvidgningens problematik kopplad till de riktigt stora länderna, därför att det där inte bara är en fråga om att leva upp till kriterier. Vi ska också leva upp till förutsättningarna att ta emot, och det är inte alltid så enkelt.

Anf. 18 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det var intressant att höra statsministerns lovsång till de överstatliga delarna av EU-samarbetet. Annars brukar det vara de mera mellanstatliga dimensionerna som Göran Persson framhåller. Men han svarar inte alls på frågan om hur Sverige ska kunna ratificera detta fördrag så småningom. Hur ska vi få den svenska opinionen att inse detta?

Vilka planer har Göran Persson för att se till att vi får en livaktig debatt som också visar att detta inte handlar om att skapa någon sorts europeisk superstat utan om att få ett fungerande samarbete på de områden där EU gör skillnad, där vi inte kan fatta beslut i denna kammare och förändra saker, utan där vi måste samarbeta också på europeisk nivå? Hur ska den svenska processen se ut, så att vi inte blir den snubbeltråd som faller detta, som Frankrike och Holland var förra gången?

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Redan i slutet av Mats Odells inlägg ligger ju svaret på nästa fråga. Han sade: som Frankrike och Holland var förra gången. Det var inte förra gången, Mats Odell – det är den här gången. Vi måste förstå det. Vi är inne i en ratifikationsprocess där två länder har sagt nej

efter folkomröstningar med mycket tydliga utslag. Vi kan inte bara negligera det.

Att vi i den här kammaren har blivit överens om att vi därför ska vänta med vår ratifikation tills vi har fått klarhet är en högst praktisk hållning som jag tycker att vi alla har anledning att stå bakom.

Sedan har jag ett ansvar för debatten. Men också så eminenta personligheter som Mats Odell kan väl ge ett bidrag. Och det är fritt fram att dra i gång den stora diskussionen inom Kristdemokraterna vad gäller EU och dess fördrag. Varsågod – de väntar på dig, Mats.

Anf. 20 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Det finns ju en hel del EU-skepticism bland folken i EU-medlemsländerna, också i Sverige. Det är en skepticism som bottnar i att EU-projektet till stor del saknar folklig förankring och att det är svårt, för att inte säga omöjligt ibland, för medborgarna att utkräva ett direkt ansvar för beslut som fattas i EU-systemen.

Den utveckling som vi har sett har gått från att alltmer makt flyttas till Bryssel och att allt fler beslut ska fattas med majoritet. Därför var det intressant att lyssna på det tidigare replikskiftet där statsministern så tydligt, som jag ser det, förordar mer av majoritetsbeslut. Jag har också i medierna kunnat läsa att statsministern ser det som ett problem att fatta beslut med enhällighet.

Alternativet till enhällighet är, som sagt, majoritetsbeslut, det vill säga att man flyttar över makt till EU och att man ökar överstatligheten.

Det går inte att tolka på något annat sätt än att statsministern nu förordar en utveckling som går alltmer i riktning mot en federation. Vilka slutsatser ska man annars dra av statsministerns ställningstagande?

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Var jag står i den frågan har väl gjorts klart i hundratals debatter i den här kammaren. Jag är en stark motståndare till det federala, självklart. Jag är för det mellanstatliga. Men samtidigt är jag politiker. Och jag är en politiker i en socialdemokratisk tradition. Det finns ingenting som jag tycker sämre om än att uppleva att de politiska organen inte orkar och förmår. Det finns ingenting farligare för politiken och demokratin än att vi samlas till att ta beslut, och när vi sedan tar beslut så har de ingen verkan. Det finns ingenting dystrare för en radikal politiker än att se att det internationella kapitalet hela tiden flyttar fram sina positioner och vi inte längre råder att hålla emot på en nationell nivå.

Därför bör EU naturligtvis på vissa områden flytta fram sina positioner. Därför bör EU utvecklas där nationalstaten inte räcker till. Där den här församlingen inte längre förmår att balansera ett internationellt kapital bör EU flytta fram sina positioner.

Jag tar hellre den diskussionen, och jag tar hellre de bekymmer som kan vara förknippade med detta än att jag ser en utveckling där människor upplever att de demokratiskt valda organen inte längre förmår och inte längre orkar. Någonting farligare för en radikal och progressiv politiker än att se detta hända finns inte. Där står jag.

(Applåder)

Anf. 22 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Det är en mycket viktig diskussion som vi för just nu. Återigen bekräftar statsministern inriktningen mot mer av överstatlighet. Och mer av överstatlighet är ju lika med federation.

Vi har ett vägval att göra, menar jag. Ska EU behålla sin legitimitet måste man renodla. Antingen går man i riktning mot mellanstatlighet, eller också går man tydligt i riktning mot överstatlighet. Av demokrati-hänsyn måste vi göra detta vägval.

Det ställningstagande som statsministern nu gör är att han väldigt tydligt förordar alltmer överstatlighet. Det är också, som statsministern själv sade tidigare, en helt annan union som nu växer fram. Jag menar att det mandatet inte finns att den svenska regeringen ska företräda en uppfattning av alltmer makt, alltmer överstatlighet och alltmer av majoritetsbeslut, utan det måste regeringen mycket nogsamt förankra hos svenska folket. Den här diskussionen måste vi ta. Vi måste bestämma oss för vilket vägval som vi ska göra. Och den väg som riksdag och regering väljer måste vara demokratiskt förankrad.

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om detta råder ingen som helst tvekan eller delade meningar. Vi diskuterar ett fördrag som delvis är svar på den här frågan. Men vi står inför en utveckling, vilket vi måste se, där vi har att välja när det gäller exempelvis att balansera ett mer aggressivt internationellt kapital.

Globaliseringen, vad är det för någonting? Ja, det är naturligtvis detta, Camilla Sköld Jansson, att alltfler av de arbetsplatser som finns i Sverige hotas i konkurrensens form av produktion i andra länder där man inte bedriver produktionen på ett sådant sätt att det lever upp till anständighetens krav.

Ska vi då luta oss tillbaka och säga att det där kan vi inte göra någonting åt, att det får vara och att vi får se oss som förlorare? Eller ska vi säga att vi tror på politiken, att vi tror på gemensamma ansträngningar och att vi hellre tror på en allians med en vänsterliberal eller en radikal kristdemokrat ute i Europa i kampen för fackliga rättigheter än ger upp? Det är ju det som är valet, och det är det som vi har framför oss gång efter annan i olika typer av avvägningar. Jag är *för* mellanstatlighet men *för* ett gemensamt agerande där nationalstatens parlament inte räcker till därför att jag tror på demokratin.

(Applåder)

Anf. 24 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Även jag vill uppehålla mig vid frågan om absorptionsförmågan och fördraget därför att jag tycker att det är den tveklöst viktigaste frågan på det här toppmötet.

Ordet ”absorptionsförmåga” är ett sällsynt dåligt ord för det här. Jag tycker att det antyder att de nya medlemsländerna inte har något att bidra med till unionens utveckling. Nu ströks ju detta som ett kriterium, vilket jag tycker är bra.

Min fråga till statsministern blir därför, kopplad till konstitutionen: Finns det en risk att länder kommer att bromsa konstitutionen för att på det sättet få till en bromskloss för nya medlemsländer?

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är ingen oberättigad fråga. Jag har inte sett någon, ska vi säga, tung företrädare för den opinionen i något land, möjligen med undantag av franska extremhögern, som har argumenterat så. Men det är klart att det finns ett samband av det slaget; det gör det. Vi kan inte utesluta att vi kommer att få höra den typen av argument; det måste jag säga.

Camilla Sköld Jansson sade förut att det finns en växande skepticism gentemot EU ute i Europa. Det är inte fel. Det är ju så. En opinion växer fram i många länder som är av det slaget att man tycker att det går för fort. Jag skulle mycket väl kunna tänka mig att ett av de avgörande inslagen i både den holländska och den franska folkomröstningen var just att man inte känner igen sin union. Det har gått för fort.

Jag måste säga att jag har stor förståelse för det, därför att det är ett historiskt projekt som vi är inne i där stater i fred frivilligt sluter sig samman för att samarbeta utan det yttre tryck som krig och katastrof ofta varit och som tidigare har drivit fram den typen av processer.

Att det ibland kommer till perioder då utvecklingen inte går så fort ska vi ha respekt för. Jag är oerhört orolig för den diskussion som kan utvecklas i Europa om vi hanterar Turkietfrågan på ett bryskt sätt. Turkiet ska bli medlem och är välkommet. Vi kommer att behöva ett nytt fördrag för att hantera detta. Men EU måste också inse att när vi säger ja till Turkiet säger vi också ja till en union som kommer att behöva förändras på oerhört många sätt. Varje sådan förändring kommer att väcka en motreaktion i många av medlemsländerna som är vana vid att se på unionen kanske från perspektivet att de en gång i tiden var sex medlemsstater. Det är det vi måste förstå och ta till oss. Men jag utesluter inte att det som Jan Andersson säger kan komma att bli besannat – tyvärr.

Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Tack, statsministern, för den engagerade återrapporten och de engagerade frågesvaren! Vi är många i denna kammare som vill kämpa för demokratin och för en demokrati som kan stå som motmakt när det gäller det internationella kapitalet.

Jag tror att en sådan demokrati förutsätter både att den känsla av maktlöshet som finns bland många medborgare i Europa – en känsla av att politikerna gör vad de vill ”oavsett vad vi säger åt dem” – och att man följer de regler som faktiskt är uppsatta är det centrala.

EU:s regler kan väl inte så ofta beskyllas för att vara stringenta och helt solklara. Men på en punkt är de det: Ska man anta ett nytt fördrag ska alla medlemsstater vara eniga om detta.

Två länder i Europa, Frankrike och Nederländerna, har sagt att det förslag till konstitution som lades fram inte var i deras tycke ett bra förslag. De ville ha någonting annat. De ville se ett Europa som gick en annan väg, kanske mot mer maktdecentralisering och mer av prioritet åt de sociala frågorna.

Vad gör då EU? Jo, man inleder en reflexionsperiod. Av statsministerns återrapport här förstår jag att det konkreta på det här toppmötet var att reflexionsperioden – det som beskrivs som en tankepaus, kanske till och med en paus i tanken – ska fortsätta ytterligare en tid.

Min självklara fråga är förstås *varför*. Varför utgår inte diskussionen från det mest basala? Har två länder sagt nej finns inte längre detta konstitutionsförslag, utan vi får faktiskt börja om från början och inkludera och involvera EU:s medborgare i en ny diskussion om vilket Europa vi vill ha.

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Troligen därför att man inser att startar man den här processen en gång till blir resultatet oerhört svåröverskådligt.

De flesta av oss tycker att det är ett bra fördrag som är framförhandlat. Och de flesta inser, precis som Gustav Fridolin, att när Frankrike och Nederländerna nu sagt nej kommer det fördraget inte att kunna antas såvida inte de länderna intar en ny position. Man behöver inte vara ett politiskt geni för att räkna ut att år 2008 är lagt därför att det ska ges en möjlighet också för Frankrike och Nederländerna att reflektera en gång till – på samma sätt som Danmark en gång i tiden gjorde och på samma sätt som Irland gjorde. Det som var möjligt för små länder bör kanske också vara möjligt för stora. I avvaktan på klarhet i den frågan väntar vi med vår ratifikation.

Anf. 28 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Tack för svaret, statsministern! ”De flesta av oss tycker att det är ett bra fördrag.” Nej, de flesta av EU:s medborgare verkar i opinionsmätningar inte tycka att det är ett bra fördrag. De flesta av regeringscheferna, de flesta av dem som haft förmånen, möjligheten, att åka till det toppmöte som statsministern precis bevisat, tycker att det är ett bra förslag.

Här har vi själva problemet. EU:s medborgare vill gå i en annan riktning, åt ett annat håll, med mer decentralisering och mer involverande men också mer prioritet åt de frågor som statsministern har lyft fram – klimatfrågorna och de sociala frågorna – än vad EU:s ledare lyckades prestera i konstitutionsförslaget.

Vad ska vi då göra? Ska vi försöka hoppas att fransmännen och nederländerna ändrar sig eller ångrar sig, under trycket från EU:s övriga medlemsstater, eller ska vi försöka involvera dem och EU:s övriga medborgare i beslutsfattandet även om slutsatserna av det kan vara lite – hur det nu var statsministern sade – skrämmande och svåröverskådligt?

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är varken skrämmande eller svåröverskådligt. Där emot är det väl så att vi är så långt gångna i den här processen att man innan man kastar bort de framgångarna ska se till att man verkligen tar sig en ordentlig funderare.

Kom ihåg att det är 15 stater som redan har ratificerat fördraget! Det är en majoritet av länderna som har gjort det. Det ska heller inte underskattas eller viftas bort.

Jag har sagt förut och säger igen att jag tror att det här blir det sista fördraget som EU kommer att kunna ta därför att snart är EU 40 eller kanske 45 medlemsstater – en svåröverblickbar union som vid varje förändring i framtiden ska mobilisera en majoritet i varje land i en ratifikationsprocess var för sig. Det blir alltmer komplicerat. Det finns anled-

ning att vara rädd om de resultat som vi så här långt har uppnått utan att för den skull vara naiva och tro att det här kommer att gå av sig självt den sista biten; det tror jag inte.

Anf. 30 LARS LINDBLAD (m):

Herr talman! När jag reser runt i landet och träffar människor och diskuterar Europafrågor tas nästan varje gång just frågan om öppenheten i EU upp – att många medborgare uppfattar EU som alltför slutet fortfarande. Jag uppfattar detta som en av de viktigaste utmaningarna för oss som är Europavänner.

Jag uppfattar Europakommissionen som varken mer eller mindre öppen än Regeringskansliet. Europaparlamentet är faktiskt på många sätt öppnare än vår riksdag. Till exempel är utskottsmötena öppna för allmänheten, till skillnad från hur det är hos oss.

Den institution som fortfarande är alltför sluten, uppfattar jag, är ministerrådet där regeringarna träffas. Därför är det bra att det nu tas steg för att öppna upp ministerrådet något. Statsministern uttryckte att han var tillfreds med beslutet och kanske också lite stolt. Innebär det också att statsministern verkligen är nöjd med detta?

Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara återopå tusentals, tiotusentals, affischer, uppsatta över landet, som har gett till uttryck den grundhållning som jag och svensk socialdemokrati har: Stolta men aldrig nöjda. Det gäller också i detta sammanhang.

Anf. 32 LARS LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag vill ställa en följdfråga. Det är bra att öppenheten blir större. Men om jag har förstått rådsslutsatserna rätt gäller den nya öppenheten bara de delar som handlar om medbeslutandeförfarandet, där Europaparlamentet har lika makt som ministerrådet.

Det utelämnar till exempel EU:s långtidsbudget, hela jordbrukspolitiken och utrikespolitiken från detta. Det är ansevärdiga delar av de beslut som fattas av EU. Eftersom det inte fattas beslut i Europaparlamentet i den utsträckningen kan man inte dra nytta av den öppenhet som finns i Europaparlamentet. Detta ser jag som ett problem.

Har jag uppfattat rådsslutsatserna rätt? Man kan i så fall uppfatta detta som en framgång, men inte som en så jättestor framgång. Om statsministern liksom jag vurmar för öppenhet, vilket jag tror att han gör, vilka steg anser han att vi ska ta framöver för att komma vidare med öppenheten, som vi Europavänner tycker är så oerhört viktig?

Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det jag tycker är viktigt och det vi har drivit från svensk sida är offentlighet för handlingar. En offentlighetsprincip som vi har i Sverige skulle kunna gälla också i unionen. Det vore inte så tokigt.

Om ett år ska vi gå igenom reformen som vi nu har beslutat och förhoppningsvis ta ett steg till. Det är inte alla som tycker att det är toppen. Det finns ett visst motstånd. Vi tror på reform. Vi tror att det också skulle skapa ökad klarhet och tydlighet.

Om vi ska göra en reformagenda för öppenheten inom EU finns det naturligtvis betydligt fler saker att syssla med än enbart hur sammanträdena redovisas. Men det är ett steg åt rätt håll.

Som alltid när någonting stort sker börjar det med ett försiktigt steg som inte är alltför långt. Men det är ett kliv, ett kliv som jag fick vara med om att ta. Över detta är jag stolt men inte nöjd.

Anf. 34 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Just nu pågår en stor tragedi ute på havet mellan Afrika och Europa. I dåliga båtar lämnar tusentals afrikaner sina länder för att få jobb och ett bättre liv i EU. Men många förliser och omkommer på vägen, och de som kommer fram kan ofta inte mottas på ett humanitärt sätt. Situationen är mycket allvarlig. Många EU-länder kräver att EU är mer aktivt med gemensamma lösningar på detta område.

Migrationsfrågan var uppe på toppmötet, och slutsatser antogs. Folkpartiet anser att EU bör utveckla sin gemensamma politik med syfte att komma till lösningar på både de kortsiktiga och de långsiktiga problemen. Min fråga till statsministern blir: Gjorde Sverige några inlägg gällande migration? Vad är Sveriges position i den aktuella frågan gällande Spanien och Kanarieöarna?

Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Detta var en av toppmötets kanske mest diskuterade frågor. Utrikesministrarna hade den vid sin överläggning. Den kan jag inte referera till. Stats- och regeringscheferna tog upp frågan under kvällens middagssession. Vi ägnade hela kvällen åt en diskussion om migration och integration. De är på sätt och vis förbundna med varandra.

Vad gäller den särskilt utsatta situation som just nu råder i Medelhavsområdet uttrycker vi solidaritet med de länderna. Vi mobiliserar också resurser inom unionens program för att stötta såväl Italien som Malta och Cypern och icke minst Spanien.

Vi kom också överens om att inleda en mer strukturerad politisk dialog med de afrikanska staterna om migrationsproblemet. Där kan stå som förebild den uppgörelse som Spanien och Marocko har träffat om ett samarbete i dessa frågor.

Nu handlar det också om staterna som ligger söder om Sahara. Där använder många människor hela sin släkts besparingar under årtionden för att skicka någon av medlemmarna i familjen till Europa. De utnyttjas sedan skamlöst av smugglare och andra människohandlare.

Frågan var stor. För Sveriges del är den viktig. Vi har än så länge valt den strategin att med ett mycket aktivt bistånd försöka att förbättra tillståndet i de länder som är utsatta för migrationstrycket i den meningen att man rör sig bort från de länderna.

Anf. 36 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att man kan se att toppmötet är en framgång på flera områden. Det är absolut ingen självklarhet att det skulle gå på det sättet.

När det gäller utvidgningen finns det enighet i den här kammaren om att det är en mycket viktig fråga för EU:s framtid. Men trycket har varit hårt i en del EU-länder att inte gå med på att vidare steg tas för utvidgningen.

Det är inte alla partier här som har haft med sina partikamrater i regeringsställning. Men tack och lov har vi som vill ha fortsatt möjlighet till utvidgning gått vinnande ur striden. Nu är det väldigt mycket kvar. Men det är ett viktigt steg.

En annan sak som man inte ska glömma är de nationella parlamentens roll. Där har toppmötet öppnat för ett slags remissrunda där nationella parlament ges möjlighet att yttra sig över kommissionens förslag. Kommissionen lovar också att lyssna på synpunkterna.

Det tror jag är väldigt viktigt för närhetsprincipen. Det handlar om att inga frågor ska beslutas vare sig för högt eller för lågt. Det ska vara på rätt nivå. Det är viktigt för att involvera de nationella politikerna i EU-politiken och föra EU-frågorna närmare medborgarna.

I läget efter toppmötet, som jag tror att man ändå kan beteckna som ett steg framåt, har vi en utveckling där vi nu ser att tillväxten och jobben kommer både i Europa och i Sverige. Kan man se att vi nu håller på att lämna det krisläge eller dödläge som har präglat unionen, i varje fall i den offentliga debatten på senare tid? Är detta ett steg framåt för framtiden?

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns en växande optimism inom EU. Det hänger samman med – det är jag helt övertygad om – att det går lite bättre i de grundläggande frågorna i vissa stora medlemsstater. Vi har alla i Europa samma konjunktur. Vissa länder, som Sverige, växer kraftigt och har ökad sysselsättning, andra står nästan still.

Vi vet själva från den tid vi hade stillastående i Sverige hur lätt det var att driva en politik som var optimistisk och framtidsinriktad och hur lätt det var att vara visionär. Nu har några av de stora staterna i Europa en sådan situation. Det har naturligtvis haft en dämpande effekt på EU-diskussionen. Där har Hillevi Larsson alldeles rätt.

Öppenheten inkluderar också ett vettigt samarbete med parlamenten. Det kom vi överens om, även om en del stater, exempelvis starkt federala stater som Belgien, hade problem med en del av de skrivningar som fanns i det sammanhanget och fick det justerat i slutsatserna, så att man inte hamnar i ett nytt problem.

Alla länder är inte nationalstater av det slag som Sverige är med en sammanhållen struktur utan är byggda på ett annat sätt. Hur parlamenten där förhåller sig till varandra är en annan sak än vad det är i vårt fall. Jag har respekt också för detta. Det är diversitet och olika förutsättningar. Men det är ingen tvekan om att det går i riktning mot ökad öppenhet och involvering, inblandning och påverkan från parlamentens sida.

Anf. 38 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för återrapporten. Framgång kan vara ett väldigt diffust ord. Jag skulle inte vilja beteckna EU-toppmötet som en större framgång. Det handlar framför allt om avsaknaden av sakpolitiska framgångar. Om man med öppenhet menar att det är bra att ministerrådet ska kunna visa en del av sina omröstningar på Internet inom en månad därefter är det inte mycket till öppenhet i EU.

Jag vill fråga statsministern om han lyfte upp frågan om att vi ska få dokument på respektive språk i god tid så att medborgarna kan läsa dokumenten för att sedan kunna debattera dem. Jag vill också fråga om han tog upp frågan om remissbehandling, som vi har för att slippa en del av lobbyisterna och så vidare.

Den andra saken är att klimat- och energifrågan stod högt på dagordningen. Det är alltid trevligt att vi diskuterar de frågorna. Men inte heller där är det någon framgång, utan där ska man göra en plan och om några år komma tillbaka och titta på denna. Det är inte heller någon större framgång när vi har de här klimatförändringarna på gång. Vi måste avskaffa oljeberoendet. Vad är de konkreta målen så att vi kan nå framåt när det gäller att förändra klimatfrågorna?

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! De konkreta målen i det avseendet finns inskrivna för unionen som helhet. De är radikala. Det är vad gäller elproduktionen en ökad produktion med hjälp av förnybara metoder. Det är inblandningen i våra drivmedel som också ska höjas radikalt. När de procentsatserna, som uttrycks för EU och som för några år sedan var mycket kontroversiella, som jag sade här till någon annan frågeställare, nu ska brytas ned på nationell nivå så blir det problem i vissa länder. Andra länder, som Sverige, kommer att tycka att ambitionsnivån är för låg. Jag menar att i den typen av processer behöver unionen ha länder som går före.

Jag har respekt för länder som exempelvis Malta, som ju inte precis har någon skog att basera sin energiproduktion på och inte heller direkt är i det läget att man har några tillgängliga områden för vindkraft, hur konstigt det än kan låta. Det är tydligen också lite för problematiskt med begränsade ytor för att använda solcellstekniken fullt ut. Jag har haft en genomgång med Maltas premiärminister om detta, och man blir då fullt på det klara med en sak: Det varierar högst betydligt från land till land.

Vi tänker gå före. Vi tror på möjligheten att utveckla ett samhälle som blir fritt från oljeberoendet eller fossilbränslet. Det ligger inom räckhåll. Det blir inte lätt, men jag tror att det går. Det kommer att ta några år naturligtvis, och det kommer att ske med iakttagande av hänsyn till både arbetstillfällen och välfärd.

Men i alla transformationsfaser, där man går från någonting gammalt till någonting nytt, finns det misstag som begås. Det finns också de som gör rätt saker först och som kommer att vara föregångare och visa för andra hur man kan göra. De kommer att utveckla ny produktion, de kommer att skapa nya arbetstillfällen och de kommer att bidra till bättre miljö. Man kanske kan säga att man bygger ett grönt folkhem. Det står inte i EU:s slutsatser än, men nästa försök blir att få in det i slutsatstexten. Jag tror att det kan gå om några år.

(Applåder)

Anf. 40 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det viktigaste som statsministern sade här var att länder ska ha rätten att gå före. Jag är glad att statsministern lyfte fram det.

Men det innebär också, med tanke på den tidigare diskussionen här, att statsministern nu har blivit motståndare till EU-konstitutionen. Den EU-konstitutionen tar bort rätten för länder att gå före till exempel i miljöpolitiken och ha strängare miljölagstiftning än den som EU fastställer. Jag välkomnar statsministern i klubben Motståndare till den liggande, förhoppningsvis dödsförklarade, EU-konstitutionen.

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har inga svårigheter att sympatisera i sak med Ulf Holm. Jag tycker att det vore bra om vissa länder kunde gå före. Jag har inte gillat en del av det som har skett på miljöområdet. Det har varit ett sätt att sänka ambitionerna. Vi har haft konflikten mellan den inre marknaden och den fria rörligheten. Om jag ska våga mig på en gissning, vilket jag brukar våga mig på, tror jag att det vi har framför oss är en ökad kraft för miljökraven på bekostnad av den inre marknadens regelverk helt enkelt därför att det politiska trycket att göra någonting åt dessa grundläggande överlevnadsfrågor växer. Det gäller inte bara i vårt land utan i alla unionens medlemsländer. Jag tror att tiden talar till vår fördel, herr Holm.

Anf. 42 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Mellanöstern har också diskuterats på toppmötet. EU är, och måste vara, en viktig aktör i sammanhanget och internationellt. Det här är en viktig fråga.

Jag börjar bli orolig för att EU:s strategi gentemot Mellanöstern och konflikten där går åt fel håll. Jag undrar om utfrysning och utsvältning möjligen är rätt väg. Om syftet skulle vara att bringa kollaps i den palestinska myndigheten så är ju förutsättningarna för en tvåstatslösning minst sagt minimala.

Jag tycker att dialog och samtal är mer verkningsfulla sätt. Jag skulle vilja fråga statsministern i den delen hur vi ska komma framåt i Mellanöstern. Börjar man hitta en bättre strategi för en lösning än den som man nu är inne på?

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Mellanöstern har under de tio år som jag har deltagit i Europeiska rådet varit närvarande på ett eller annat sätt vid nästan varje toppmöte, antingen fysiskt med representanter eller i politisk diskussion och dialog. Av och till har vi varit optimistiska. Av och till har vi varit djupt pessimistiska. Just nu råder det senare stämmingsläget.

Det är en farlig situation i Mellanöstern, inte minst i den palestinska delen. I den palestinska myndigheten råder kaos. I den palestinska interna politiska livet råder mycket starka motsättningar.

Vi kommer inte att klara en tvåstatslösning i Mellanöstern utan en förhandling. Det finns inget annat än en politisk lösning som är möjligt. För att ha en förhandling som är framgångsrik måste det palestinska folket ha en trovärdig företrädare både internt, i det egna området, och externt, gentemot världen i övrigt.

Det som nu händer i form av en konflikt emellan olika fraktioner, Hamas och Fatah, är därför förödande för fredsprocessen och för det palestinska folket. Vi har ingen som helst anledning att minska kraven på Hamas vad gäller deras deklarationer utifrån vilka en politisk lösning ska sökas. Staten Israel ska erkännas. Hamas ska ta avstånd från allt våld. Hamas måste komma till förhandlingsbordet. Det är självklart.

Samtidigt med det jag har sagt vill jag säga att det palestinska folket lider. Deras vardag är i många fall ett rent helvete. Därför finns det all anledning att vara mycket aktiv när det gäller ett humanitärt bistånd men inte förtrötts i kraven på Hamas och den palestinska regeringen vad gäller grundläggande folkrättsliga utgångspunkter för en fredslösning. Så ser diskussionen ut just nu.

Jag är inte särskilt optimistisk om utvecklingen. Men erfarenheten lär mig att vi kommer att komma tillbaka till denna fråga.

Dessutom är det så, herr talman, att de internationella frågorna i unionen är av växande betydelse. Solanas insatser i Iran visar unionens kapacitet när unionen agerar tillsammans och gör det kraftfullt. Vi har svar på många av de frågor som världen söker svaret på.

Anf. 44 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag delar den uppfattningen. Om det så ska bli mina sista ord i denna kammare: Med den pondus och erfarenhet som statsministern besitter önskar jag honom framgång på dialogens väg för att få se mer optimistiskt på Mellanösternkonflikten framöver.

Anf. 45 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Toppmötet har behandlat många viktiga frågor. Jag gör bedömningen att vissa frågor har gått i positiv riktning även för oss som är lite EU-kritiska. EU behöver mer öppenhet. Nu har det tagits ett steg åt rätt håll.

När det gäller konstitutionen förutsätter jag att statsministern inte var passiv utan väldigt aktiv i debatten.

Mina frågor till statsministern blir: Hur ska Sverige agera? Ska beslutet fattas i riksdagen eller kommer det att bli en folkomröstning, som vi i mitt parti säger? Hur ska knutarna lösas upp? Anser statsministern att till exempel Frankrike och Holland på nytt ska rösta om fördraget? Om inte, hur blir det i framtiden? Blir det ett nytt konvent?

Det här är viktiga frågor. Vi behöver en tydlighet här, inte minst inför valet.

Anf. 46 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är inga enkla frågor, och jag har försökt att svara på dem tidigare här under frågestunden. Jag ska upprepa än en gång att det fördrag vi nu har naturligtvis inte är perfekt. Vi skulle ha önskat att det bitvis hade sett annorlunda ut, men det är ett fördrag som i huvudsak möter de krav vi kan ställa.

Det är ett fördrag som gör det möjligt att fatta politiska beslut också i en union som växer. Det är ett fördrag som gör det möjligt att påverka sin samtid.

Skulle det här fördraget falla, vilket definitivt inte kan uteslutas, startar en ny och mycket mödosam process, men då med en större grupp länder som ska ratificera. Jag tror definitivt inte att det blir enklare, och det kommer definitivt inte att skapa ett bättre fördrag.

Hur Frankrike och Nederländerna hanterat sin situation kan jag naturligtvis ha många uppfattningar om men inget inflytande över. Därför avstår jag från att ge dem råd.

För Sveriges del är det naturligt att detta fördrag kommer att ratificeras i Sveriges riksdag.

Anf. 47 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern om frihet, säkerhet och rättvisa. Rådet vill skärpa arbetet med gränskontroll, polis-samarbete och informationssystem för att stoppa människohandel och kriminalitet över gränserna till Europa.

Även om Sverige inte har särskilt långa direkta geografiska gränser till icke-EU-land, vet vi att Sverige i hög grad är utsatt för denna avskyvärda verksamhet. Det är naturligtvis nödvändigt att alla EU-länder skärper sin gränskontroll, oavsett hur gränserna ser ut.

Vi kristdemokrater anser att regeringen hittills har gjort för lite för att ta itu med denna internationella brottslighet som i dag når både Stockholm och landsbygden.

Min fråga till statsministern är: Vad kommer detta rådsmötesbeslut att leda till på svensk mark i form av åtgärder för att stoppa en ökad import av brottslighet till Sverige?

Anf. 48 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är viktiga frågor som Holger Gustafsson tar upp. Det var också frågor som diskuterades i samband med diskussionen om integration och migration, framför allt ur ett Medelhavsperspektiv. Där är enorma mängder människor på flykt, i rörelse, på väg mot en framtid som de betraktar som ljusare än den tid som de lämnar bakom sig. De är missbrukade, utnyttjade och förtryckta av människosmugglare och andra hejdukar som icke drar sig för att handla med andra människors liv.

Det gäller att lösa den akuta situationen i Medelhavsområdet allra först.

För oss, som ju är befriade från mycket av det akuta problemet, gäller det att se långsiktigt på hela Europas förmåga att utveckla en integrationspolitik. Vi måste se till att människor som kommer till oss välkomnas. Vi får inte bryta sönder våra asylsystem och göra dem helt vidöppna så att begreppet asyl tappar sin betydelse. Samtidigt som integrationen bedrivs med kraft måste vi också med kraft, tillsammans med andra, bekämpa dessa människohandlare.

De som är motståndare till prostitution och de som är motståndare till att man missbrukar och utnyttjar barn i olika sammanhang ska naturligtvis söka sig in i ett samarbete med andra länder där vi kraftfullt kan motarbeta detta. Det är också ett uttryck för dagens moderna Europaunion.

Vi för vår del vill undanröja många av de brister och felaktigheter som finns i dessa utsatta människors egna hemländer genom att ha världens mest omfattande bistånd. Över detta är jag stolt och i det närmaste, nej, ännu icke, nöjd.

Anf. 49 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag ska inte förlänga den här debatten. Jag tycker att det är ett viktigt besked, inte minst inför valrörelsen, att statsministern tar allvarligt på de här frågorna. Det är inte de traditionella vägarna in till Sverige via flygplatser och annat som den här brottsligheten kommer. Den är svårhanterad, och vi vet att vi har brister på det här området, på polissidan exempelvis. Därför är det viktigt att vi får ett klart besked från statsministern.

Anf. 50 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om detta har vi ingen delad mening.

Anf. 51 TALMANNEN:

Nu har alla de som har anmält sig och fått stöd av sina gruppers ledningar fått ordet. Nu finns det en talare till anmäld, och det är Gabriel Romanus. Han sitter på samma stol där han satt 1969. Han vill gärna få säga någonting från den stolen.

Anf. 52 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! EU behöver bli mer socialliberalt och mindre marknadsliberalt råkapitalistiskt om det ska bli den motvikt mot det internationella kapitalet som statsministern önskade.

Om uttrycket ursäktas vill jag säga: Med en drucken papegojas envishet skulle jag vilja påminna om att vi inte gick med i EU för att få ökade alkoholskador, men det har vi tyvärr fått. Alla vet ju att det beror på att vi inte har koll på den införsel av billig alkohol som kommer från andra länder.

Jag skulle vilja fråga statsministern om han håller med om att detta, att få kontroll över införseln av billig alkohol, är en prioriterad fråga för Sverige. Jag har sett en del oroande tecken på att inte alla som representerar Sverige har det klart för sig. Därför vore det välgörande om statsministern ville göra den deklarationen, så att alla som företräder Sverige lär sig den här frågan och har den med sig när de har kontakt med andra länder. Vi vet ju att det är så man får inflytande över frågor i EU.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill säga tre saker.

För det första: Tack för den klara deklarationen om en viktig kamp mot kapitalismen! Det värmdes.

(Applåder)

För det andra: Det ska inte råda någon tvekan om att vi är djupt oroadade över den utveckling vi ser på alkoholområdet. Införselreglerna är ett elände och bör vid lämpligt tillfälle, om ett sådant yppar sig, naturligtvis undanröjas. I avvaktan på detta ska Sverige i alla sammanhang i EU

tillsammans med andra driva kampen mot alkoholen och alkoholskadorna.

För det tredje: Jag satt icke i denna kammare 1969, jag stod icke i denna talarstol 1969 och ändå är det förunderligt vad hemtam och nära det inlägg känns som Gabriel Romanus nyss gjorde om alkoholen.

Herr talman! Låt mig bara säga en sak innan jag lämnar er. Jag vet att ni ska votera fram till sen eftermiddag. Jag önskar kammarens ledamöter med talmannen i spetsen en skön sommar och mycket vila inför höstens intressanta diskussioner och debatter. Vi ses i valrörelsen! Tack så mycket!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Meddelande om justering av protokoll

Talmannen meddelade att justeringssammanträde skulle äga rum *tisdagen den 27 juni kl. 11.00*.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Meddelande om riksmötet 2006/07

Talmannen meddelade att riksmötet 2006/07 skulle inledas med upp-rop *måndagen den 2 oktober kl. 11.00*. Öppnandet skulle äga rum *tisdagen den 3 oktober kl. 14.00*.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet

Talmannen meddelade att statistiska uppgifter om riksdagsarbetet hade delats ut till kammarens ledamöter.

Statistiken skulle fogas som bilaga till detta protokoll.

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM101 Reform av marknadsordningen för fiberväxter, lin och hampa till miljö- och jordbruksutskottet

2005/06:FPM102 Förordning om användning av främmande arter i vattenbruk *KOM(2006)154* till miljö- och jordbruksutskottet

KrU27 Pris- och löneomräkningsfrågor

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

KrU31 Bild och form samt konsthantverk

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU12 Uppskov med behandlingen av ärenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU42 Uppskov med behandlingen av visst ärende

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU25 Miljöbalkens sanktionssystem m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU31 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling

Punkt 2 (Definition av begreppet hållbar utveckling)

1. utskottet

2. res. 1 (mp, v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Ändrade huvudindikatorer)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 4 (Uppföljning)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni

MJU14 Nationell klimatpolitik i global samverkan

Punkt 12 (Parlamentarisk utredning om den framtida klimatpolitiken)

1. utskottet

2. res. 10 (kd, m, fp, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 42 (Energibesparing och fastighetsskatten)

1. utskottet

2. res. 51 (kd, m, fp, c)

Kammaren biföll res. 51 genom uppresning.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU20 Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU27 Vissa fiskeripolitiska frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU29 Kommunernas roll i avfallshanteringen

Punkt 1 (Ändring i miljöbalken)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkterna 2–7

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU30 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU26 Skärpta djurskyddskrav för minkuppfödning

Återförvisningsyrkande (s)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Tredje vice talmannen konstaterade att *minst en tredjedel* av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således med acklamation bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.35 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 10.55 då avslutning skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 10.55.

Anf. 54 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Inte bara ett riksmöte utan en hel mandatperiod lider nu mot sitt slut. Och det är dags att summera.

Statistiken visar på fyra hektiska år. Regeringen och partierna i regeringsunderlaget har givetvis bidragit till en betydande del av ärendemängden. Under mandatperioden har det inkommit 724 propositioner och skrivelser. Det är nästan 100 fler än förra mandatperioden. Toppen nåddes i mars i år, vilket ledde till en mycket hög arbetsbelastning under senare delen av våren.

Riksdagens viktiga arbete med att kontrollera hur regeringen och myndigheterna sköter sitt arbete har också gått på högvarv. Hittills har ledamöterna ställt 2 135 interpellationer, vilket är 400 fler än förra mandatperioden. 6 982 skriftliga frågor har lämnats in, en ökning med ca 1 600.

Vi har hållit 90 särskilt anordnade debatter, vilket är en fördubbling jämfört med förra mandatperioden.

Vi har således haft ovanligt många plenitimmer i kammaren. Undersökningar tyder annars på att den enskilde riksdagsledamoten spenderar allt mindre tid i kammaren. En del av denna tid läggs säkert på utskottsarbetet, bland annat som en följd av de alltfler öppna utfrågningarna. Dessutom ägnar vi mer tid åt direkta kontakter med medborgare och organisationer – åt att driva opinion och att lyssna till opinionen.

Formerna och villkoren för politiken förändras i takt med utvecklingen i samhället. Om vi bejakar förändringarna har vi större möjligheter att föra den dialog med väljarna som vi eftersträvar. Och en bra dialog stärker förtroendet.

När jag tillträdde som talman uttryckte jag en förhoppning om att vi tillsammans skulle kunna fördjupa och vitalisera riksdagens arbete, främja insynen, öka öppenheten.

Jag vill rikta en varm uppskattning till er alla för ett konstruktivt samarbete om detta.

När det gäller kammarens arbete har ambitionen varit tydligare och rappare debatter. Det är angeläget inte minst med tanke på att allmänheten alltmer följer arbetet i kammaren via tv och webben. I den andan har vi också infört en ny form för ärendedebatter. Vi har infört statsministerns frågestund, och vi har infört den allmänna debattimmen. Med höstens förändrade plenisal skapar vi en ny ram för vitalare debatter. Här kan erfarenheterna av dessa två sista veckor här i andrakammarsalen komma till nytta.

Ambitionen har också varit att främja riksdagens roll och ställning. Det var en av utgångspunkterna för Riksdagskommitténs arbete, vars förslag nu till en del klubbats igenom av riksdagen. I vissa delar krävs att riksdagen ånyo fattar beslut i höst.

Bland annat genomför riksdagen nu den största förändringen av arbetsfördelningen mellan utskotten sedan enkammarriksdagen infördes. Riksdagen får ett civilutskott som ersätter bostads- och lagutskotten. Jag vill rikta ett särskilt tack till ledamöter och tjänstemän i dessa båda utskott för ett gediget arbete med komplexa och för medborgarna viktiga,

Avslutning

vardagsnära frågor. Era kunskaper och erfarenheter är mycket värdefulla i uppbyggnaden av det nya utskottet.

Riksdagen tar ytterligare steg för att förenkla motionshanteringen – även om jag anser att vi behöver göra mer. Under mandatperioden har det väckts 16 517 motioner. Det är en ökning med ungefär 3 000 jämfört med förra mandatperioden. Det har inneburit en mycket hård arbetsbelastning, men det bestående avtrycket i riksdagens beslutsfattande är trots allt litet.

Vad gäller Europeiska unionen förändrar vi formerna för arbetet så att riksdagen kommer in tidigare och bredare i beslutsprocesserna. Målet är att öka den demokratiska insynen och bidra till att minska klyftan mellan EU och folket. Av samma skäl ökar samarbetet mellan de nationella parlamenten i Europeiska unionen. Betoning ligger på kontakter mellan utskotten i gemensamma aktuella frågor.

Vi har arbetat tillsammans för att stärka jämställdheten i riksdagen. Många kvinnliga ledamöter har upplevt att de inte kan utföra sitt förtroendeuppdrag på samma villkor som oss män. Riksdagsstyrelsens 15 punkter för ökad jämställdhet är ett viktigt led i att komma till rätta med detta.

Kära kolleger! Det har varit en dramatisk mandatperiod. Vårt land har upplevt flera svåra påfrestningar: mordet på utrikesminister Anna Lindh, tsunamikatastrofen och parallellt stormen Gudrun. Vi har upplevt chock och bestörtning. Riksdagen har stått inför – och lyckats hantera – stora utmaningar.

Mordet på en av våra främsta och mest exponerade politiker ledde till en diskussion om politikens villkor i vårt öppna samhälle. Flera här i kammaren, liksom många förtroendevalda i kommuner och landsting, har blivit utsatta för trakasserier och hot. Det är en mycket oroande utveckling, som också har tvingat oss att skärpa säkerheten i och kring vår riksdag.

För er som ställer upp till omval väntar nu en intensiv valrörelse. Vi möter väljarna i en tid av misstro för politiker och partier och ett vikande deltagande i den representativa demokratin. Det är en gemensam uppgift att bryta denna utveckling. Vi företräder visserligen olika partier och ståndpunkter, men vi är alla bärare av den representativa demokratin.

Ärade ledamöter! Ett rekordstort antal ledamöter – 96 stycken! – lämnar nu riksdagen. 96!

Flera av er har ställt era krafter till riksdagens och svenska folkets förfogande under mer än två decennier, andra under kortare tid. En del av er lämnar nu politiken helt och hållet, andra söker väljarnas förtroende för andra politiska uppdrag. En del av er går i pension, andra återvänder till sitt gamla yrke och några sätter sig på skolbänken.

Tillsammans lämnar ni nu något som många anser är det finaste uppdrag man kan ha: förtroendeuppdraget som folkets representanter valda i fria och allmänna val. Tillsammans har ni bidragit med engagemang, kunskap och stora arbetsinsatser i demokratins tjänst och för vårt lands utveckling.

Jag vill tacka er alla och önskar att det fanns tid att göra det med några personliga ord till var och en. Men eftersom jag vet att flyg och tåg väntar på att ta er hem till era hemorter och familjer – och det är lördag!

– måste jag inskränka mig till att endast räkna upp flertalet av er. Men det vore trevligt om ni ställer er upp när ni hör ert namn.

De ledamöter som nu lämnar riksdagen efter minst en valperiod får som minnesgåva en litografi av konstnären Göran Gidestam. Det är ett synbart tack för insatserna i riksdagen.

Tolv ledamöter har tillhört riksdagen innevarande mandatperiod:

Karin Thorborg, Gustav Fridolin, Axel Darvik, Marie Wahlgren, Mona Jönsson, Olle Sandahl, Sermin Özürküt, Anders Wiklund, Carl-Axel Roslund, Sören Wibe, Inger Nordlander och Anna Lindgren.

Christer Erlandson lämnar nu riksdagen efter många ersättarperioder.

Sex ledamöter har suttit i riksdagen i mellan fem och sju år:

Lotta Hedström, Sven Brus, Anders Bengtsson, Carl-Erik Skårman, Åsa Domeij och Claes Roxbergh.

18 ledamöter har tillhört riksdagen i ungefär åtta år:

Stefan Hagfeldt, Rolf Olsson, Lennart Kollmats, Johnny Gylling, Lars Ångström, Sten Lundström, Berit Jóhannesson, Kjell-Erik Karlsson, Göran Norlander, Runar Patriksson, Viviann Gerdin, Per-Olof Svensson, Britt-Marie Lindkvist, Erling Wälivaara, Yvonne Ångström, Henrik Westman, Lennart Gustavsson och Anita Sidén.

Fyra ledamöter har tillhört riksdagen i mellan nio och elva år:

Birgitta Ahlqvist, Cinnika Beiming, Kerstin Kristiansson Karlstedt och Elizabeth Nyström.

Så många som 30 ledamöter har tillhört riksdagen i ungefär tolv år:

Pär Axel Sahlberg, Eva Arvidsson, Mariann Ytterberg, Annika Nilsson, Yvonne Ruwaida, Ann-Marie Fagerström, Owe Hellberg, Ulla Wester, Per Rosengren, Conny Öhman, Agneta Ringman, Paavo Vallius, Sonja Fransson, Nils-Erik Söderqvist, Lennart Beijer, Barbro Hietala Nordlund, Majléne Westerlund Panke, Lennart Klockare, Barbro Feltzing, Nils-Göran Holmqvist, Ulla Hoffmann, Britt-Marie Danestig, Ola Rask, Rigmor Stenmark, Lilian Virgin, Maud Ekendahl, Tomas Högström, Kerstin Heinemann, Ingrid Burman och Mona Berglund Nilsson.

Nio ledamöter har tillhört riksdagen i mellan 13 och 15 år:

Nils Fredrik Aurelius, Rune Berglund, Per Erik Granström, Martin Nilsson, Henrik S Järrel, Tuve Skånberg, Carin Lundberg, Birgitta Carlsson och Patrik Norinder.

Fem ledamöter har tillhört riksdagen i ungefär 18 år:

Gabriel Romanus, Anita Jönsson, Lars Bäckström, Erling Bager och Kjell Nordström.

Elva ledamöter har tillhört riksdagen i mer än 20 år. Er vill jag tacka var och en med några personliga ord.

Fem av er kom in det dramatiska riksdagsåret 1985/86 som präglades av mordet på Olof Palme och kärnkraftsolyckan i Tjernoby.

Marianne Carlström har bland annat varit vice ordförande i lagutskottet samt ledamot i EU-nämnden och Nordiska rådets svenska delegation.

Jämställdhet, boende, djurskydd och inte minst konsumentpolitik är frågor som har legat henne varmt om hjärtat. Det är därför inte förvånande att hon både inledde och avslutade sin tid i riksdagen med inlägg inom det sistnämnda området. I sitt första anförande tyckte hon att eleverna skulle få en mer praktisk och verklighetsnära undervisning i konsumentkunskap. På DN debatt i våras konstaterade hon tillsammans med

jordbruksministern att alltför många kommuner skär ned på konsumentvägledningen.

Miljö- och biståndsfrågor har varit Berndt Ekholms hjärtefrågor i politiken. Han har varit pådrivande för en restriktiv alkoholpolitik och för en generösare flyktingpolitik inom EU.

Berndt Ekholm är en av dem som personifierar riksdagens internationalisering. Han har tillhört utrikesutskottet sedan 1994. De senaste åren har Berndt Ekholm varit ordförande för den interparlamentariska unionens, IPU:s, svenska delegation, ordförande för Riksdagens utrikespolitiska klubb och ordförande för det svenska nätverket Globe Europe. En av hans sista stora insatser i riksdagen var arbetet med betänkandet UU8, *Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde*.

Även värmlänningen Jarl Lander kom in i riksdagen 1985, som statsrådsersättare för Roine Carlsson. Han har under denna långa tid varit trafikutskottet trogen, bland annat som dess ordförande, och har också huvudsakligen arbetat med kommunikationsfrågor. Det första anförandet handlade till exempel om ändringar i körkortslagen, den första motionen om en regionalt differentierad bensinskatt. Jarl Lander har också tagit ett stort ansvar som kvittningsman. Sist men inte minst är han precis som jag en stor järnvägs- och tågfantast!

Reynoldh Furustrand har varit ledamot i den socialdemokratiska riksdagsgruppens arbetsutskott, mångårig ledamot i näringsutskottet och ledamot i Nordiska rådet. Han har framför allt arbetat med handelspolitik.

Vissa minns kanske Reynoldh Furustrand när han med sin slogan ”Hela Europa ska kunna säga Rääjnnåald” drog ut på turné 1995 för att genom en intensiv personvalskampanj försöka komma in i Europaparlamentet. Nu räckte inte de 16 000 kryssen, men han fick i alla fall åtta lärorika månader som EU-parlamentariker, en period som han själv säger har påverkat honom starkt.

Arne Kjörnsberg är uppvuxen i vad han själv kallar ett ”vänsterhem”, vilket har präglat hans politiska grundsyn. Hur man på bästa sätt ska använda den ekonomiska politiken för att uppnå större rättvisa har varit en drivkraft i hans arbete. Han lär ha en lapp i skrivbordslådan där det står: Glöm aldrig att ekonomisk politik och skattepolitik inte har ett värde i sig! Det är bara ett medel för att kunna göra det man vill.

På mer än ett sätt har han gått i Gunnar Strängs fotspår. Liksom sin föregångare på Älvsborgslistan har han varit ordförande i både finans- och skatteutskottet och har även cyklat omkring i Sverige och bedrivit politiskt kampanjarbete.

Göran Magnusson kom in i riksdagen 1985 och har suttit i flera utskott under åren. Sedan 1998 har han varit vice ordförande i konstitutionsutskottet. Inte minst under de uppmärksammade tsunamiförhören fick han nytta av sin långa erfarenhet, gedigna sakkunskap och stora integritet. Han har gjort sig känd för sitt lugn och precisa ordval, men medarbetare kan berätta att han även har ett friskt humör och *mycket* temperament.

Göran Magnusson har ett stort intresse för Europasamarbetet, dock med en klar förmåga att sätta gränser när han tycker att unionen tar för sig för mycket. Frågan om mänskliga rättigheter har också engagerat

honom, och han har varit både ledamot och ordförande i Europarådets svenska delegation.

Vi har två ledamöter som suttit i riksdagen i 24 år eller sju mandatperioder. Vi minns riksdagsåret 1982/83 bland annat för att riksdagen lämnade Sergels torg och flyttade åter till Helgeandsholmen.

Havet, skärgården och båtlivet betyder mycket för blekingebon Christer Skoog. Det är därför helt följdriktigt att hans första motion handlade om prisregleringsavgifter på ål och lax och att den första frågan till jordbruksministern gällde svenskt fiske i Östersjön. Christer är också djupt engagerad i hemorten Sölvesborgs kulturarv med anknytning till båtar.

I riksdagen har Christer Skoog främst engagerat sig i frågor som gällt arbetsmarknad, regional tillväxt, Europa samt försvars- och säkerhetsfrågor. Han har suttit i flera utskott, senast som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och suppleant i försvarsutskottet.

Agne Hansson har själv beskrivit hur annorlunda det var i riksdagen 1982 jämfört med i dag. Exempelvis fanns det ju ännu inte datorer – exempelvis. Motionerna skrev han för hand med blyertspenna och lämnade sedan över dem till sin sekreterare för renskrivning. Det var således inte särskilt populärt att ändra i en motion i efterhand på den tiden.

Under sina år i riksdagen har Agne Hansson bland annat hunnit med att vara gruppleddare i Centerpartiets riksdagsgrupp, ledamot i trafikutskottet, bostadsutskottet och lagutskottet. I de två sistnämnda har han även varit ordförande.

De senaste åren har Agne Hansson suttit i utrikesutskottet. Han har varit särskilt pådrivande i internationella miljöfrågor, det nordiska samarbetet och frågor kring Östersjöns framtid. Mänskliga rättigheter och hiv/aids är andra frågor som har engagerat honom.

Vi har två ledamöter som har suttit i riksdagen i 27 år och som alltså kom in 1979. Riksdagsvalet det året resulterade i en borgerlig valseger med ett mandats övervikt. Thorbjörn Fälldin utsågs till statsminister för andra gången och Ingemund Bengtsson till talman. Det var ett tufft arbetsår med många tunga frågor på dagordningen, till exempel folkomröstningen om kärnkraften.

Anders G Högmark lockades till politiken av högerns ungdomsförbunds klara Europaengagemang. Hans starka internationella intresse har fortsatt, och han är nu sedan några år vice ordförande i Europarådets svenska delegation.

Men det är kanske framför allt inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken som Anders G Högmark har varit drivande. Han har kommit och gått men alltid återvänt till arbetsmarknadsutskottet. Han har själv en bakgrund som småföretagskonsult i det entreprenörstята Småland och känner därför väl till företagets villkor.

I kammaren har Anders G Högmark varit en skicklig debattör och ut-
anför kammaren en uppskattad historieberättare, ofta med ett hisnande bildspråk.

Anita Johansson halkade enligt egen utsago in i riksdagen under den dramatiska valnatten 1979 med hjälp av några hundra röster: ”Jag var inne i riksdagen klockan två, ute halv tre, inne halv fyra, ute en sväng igen.” När hon väl kommit in hade hon tänkt sig att arbeta med sjukvårdsfrågor på grund av sin bakgrund som undersköterska, men placera-

des som en av få kvinnor i skatteutskottet och försvarsutskottet. Sedan blev det 20 år i skatteutskottet.

Anita Johansson brinner också för det nordiska samarbetet. Hon har varit verksam i Nordiska rådets svenska delegation sedan 1985 och är nu dess vice ordförande.

Riksdagens ålderspresident Lennart Nilsson kom in i riksdagen 1976. Det är samma år som Thorbjörn Fälldin blev statsminister, kommunal- och landstingslagarna ersattes av en enhetlig kommunallag och vi fick en ny semesterlag som innebar att ledigheten förlängdes från fyra till fem veckor.

Lennart Nilsson har varit ledamot i flera utskott, framför allt i bostadsutskottet under 20 år där han även varit vice ordförande. Och just bostadsfrågorna har engagerat honom mycket. Han vill se en bostadspolitik där alla har råd med sitt boende, inte minst de unga. Sedan 2002 har Lennart Nilsson varit ledamot i justitieutskottet.

Nu när valrörelsen stundar kanske några ord från Lennart Nilsson som flitigt citerats kan komma väl till pass: "Folk uppfattar vallöften som löften. Det är ett problem för oss".

(Applåder)

Jag vill med blommor på hela riksdagens vägnar tacka Lennart för hans hängivna och långa tjänst för folkstyret och önska honom lycka till i framtiden.

(Applåder)

Kära ledamöter! Jag vill tacka de vice talmännen Per Westerberg, Kerstin Heinemann och Helena Höij för det utomordentligt goda samarbete och goda kamratskap vi har haft under hela mandatperioden. Det har varit en fröjd att leda denna samstämda och humorfriska kvartett. Jag vill särskilt rikta några ord till Kerstin Heinemann som nu lämnar riksdagen efter tolv år.

Kerstin Heinemann har varit politiskt aktiv i över 40 år. I riksdagen har hon tillhört socialutskottet. Sjuk- och hälsovård, äldreomsorg och handikappfrågor är några av de områden som legat henne varmt om hjärtat. Hon har under hela sitt liv varit aktiv i kampen för ökad jämställdhet. Kerstin Heinemann har som andre vice talman varit ett stort stöd och en inspirationskälla i förändringsarbetet. I diskussioner uttrycker hon sig ofta kort men rakt och tydligt. Kerstin Heinemann är en riktig arbetsmyra som tagit många av de sena kvällspassen i kammaren.

Låt mig få överlämna blommor med ett hjärtligt tack för dina insatser!

Jag vill nu tacka kvittningsmännen. Det finns många psykologiskt svåra uppdrag i riksdagen, och ni har ett av dem. Den nuvarande partipolitiska situationen har inte gjort det lättare.

Flera komplicerade frågor har legat på riksdagsstyrelsens bord under mandatperioden, bland annat ersättningsfrågor och de nya säkerhetsreglerna. Ledamöterna har lagt ned ett stort arbete på att bidra till en effektiv ledning av riksdagsförvaltningen. Tack, riksdagsstyrelsen, för gott samarbete!

Tack också till gruppledarna, som engagerat och konstruktivt tagit sig an många problem och frågeställningar som har måst lösas, inte minst inom ramen för Riksdagskommitténs arbete. Samarbetet bygger på att vi gemensamt och trots ibland olika uppfattningar strävar efter lösningar

som är bra för riksdagen som helhet. Jag vill särskilt tacka Lars Bäckström, som nu lämnar riksdagen efter 18 år.

Lars Bäckström har i kammaren gjort sig känd som en god och skicklig debattör, med ständigt nya underfundigheter på gång. Detta har han visat prov på också i gruppledarkretsen och i riksdagsstyrelsen, vilket bidragit till den goda stämningen i dessa forum. Lars Bäckström har en förmåga att hitta nya perspektiv och vinklar på olika, jag kan nästan säga alla, frågeställningar. Han är en resonerande och samarbetsinriktad person. Annars är ju ekonomisk politik det som främst sysselsatt Lars Bäckström genom åren. Sitt första anförande i riksdagens talarstol inledde han självfallet med ett citat, hämtat ur Internationalen: ”Vi under skatter digna ner.”

Jag vill också tacka ordförandekonferensen för alltmer utvecklade fruktbara diskussioner, engagemang och ett gott samarbetsklimat under mandatperioden. Här vill jag särskilt nämna de ordförande som avgår i och med höstens val: Arne Kjörsberg, finansutskottet, Lennart Kollmats, kulturutskottet, Ingrid Burman, socialutskottet och Claes Roxbergh, trafikutskottet.

Slutligen, ärade kolleger, vill jag uttrycka min och ledamöternas stora uppskattning för vår kammarsekreterare, riksdagsdirektören Anders Forsberg och all personal i riksdagsförvaltningen – på kammarkansliet, utskottskanslierna, internationella kansliet, administrativa kontoret och kansliet för informations- och kunskapsförsörjning. Tack för ert idoga, engagerade arbete med att riksdagen som institution ska fungera på bästa sätt, och tack för era ansträngningar att underlätta för oss ledamöter i det dagliga arbetet!

(Applåder)

Anf. 55 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag har lärt mig i politiken att om man upprepar någonting tillräckligt länge blir det ofta en sanning. Jag tror, herr talman, att det citat som presenterades här – som jag också tycker är roligt – var en liten påbackning av min gode vän Mikael Odenberg på Moderaternas kansli för att göra det extra kryddigt. Men i övrigt stämmer det naturligtvis att vallöften ska hållas.

Jag tänkte förut att det är tur att man under de här 30 åren aldrig har blivit minister. Det kändes precis som om man satt på ett KU-förhör när jag satt här framför podiet. Det är ganska skönt att inte ha varit anklagad under de här åren.

Kolleger, herr talman och alla fantastiska människor som arbetar här i riksdagen! Jag har lärt mig att vi är roade av statistik i den här kammaren. Om jag skulle få lika mycket tid för varje år jag har varit i riksdagen som en votering tar här i andrakammarsalen får jag väl hålla på till klockan elva i kväll eller någonting, men det ska jag inte göra. Statistik är dock ganska intressant. Under de här 30 åren har jag haft, borträknat de kolleger som varit inne kortare tid, 1 295 kolleger från olika partier. Det är alltså flera riksdagar under den här perioden. Jag har tjänat under sex statsministrar.

Jag inser förstås att det är svårt att göra något slags sammanfattning av de här 30 åren, för det är ju inte säkert att alla begriper den. En del av

er var inte ens födda när jag kom in i riksdagen. Andra gick i småskolan. Andra hade ingen tanke på att över huvud taget syssla med politik.

Det är klart att jag inte minns alla dessa 1 295 kolleger. Det är ju så här i livet att det finns två sorters människor. Det finns de man glömmer och de man minns.

Jag kommer ihåg en riksdagsman som sent en kväll när vi höll till vid Sergels torg begärde en replik. På den tiden höll vi ju på ganska sent på nätterna. Jag begrep inte vad det fanns för anledning för honom att begära replik, för han sade ju ingenting. Förklaringen kom senare när jag frågade honom varför han begärde replik. Jo, det visade sig att han hade glömt sina tofflor i talarstolen.

(Applåder)

Herr talman! Kolleger! Som jag sade finns det två sorters människor. Det finns de man glömmer och de man minns.

Man har ju lyssnat på många debatter under de här åren. Ibland kan det bli fel fast man menar att det ska bli rätt. Under något av de borgerliga regeringsåren var det en intensiv trafikpolitisk debatt i riksdagen. En socialdemokrat höll ett engagerat tal som han avslutade på följande sätt: Ni i den borgerliga regeringen har inga visioner. Ni har ingen politik. Ni har inga ambitioner. Nej, det är precis tvärsom!

Det finns två sorters människor. Det finns de man glömmer och de man minns.

Vi hade en minoritetsregering en gång i tiden under Ola Ullstens ledning. Då skulle man införa ett husläkarsystem. En dåvarande folkpartist som sedermera bytte parti var också en flitig skribent och hade inför debatten i en av Stockholms morgontidningar skrivit en debattartikel där han beskrev utskottet som en enda stor hönsgård därför att det var så rörigt. Då gjorde en av de skickligaste talare som jag minns från denna riksdag, framlidne Nils Carlshamre från Kungälv, följande inlägg: Sättillvida kan Per Gahrton ha rätt i att man kan beskriva utskottet som en enda stor hönsgård därför att i varje hönsgård måste det finnas en ungtupp som gal högre än potensen tillåter.

Då kan ni räkna ut vem som vann den debatten.

Kära kolleger och medarbetare! Vi är alla olika individer. En del pratar mycket, en del pratar länge, en del säger ingenting och andra säger mycket. Jag vet dock att vi behöver varandra, både i fred och i strid, för att få en levande debatt.

Tage Danielsson, denne briljante man, har beskrivit detta på följande sätt:

En droppe droppad i livets älv
har ingen kraft att flyta själv
Det ställs ett krav på varje droppe:

Hjälp till att hålla de andra oppe!

En trevlig sommar, kära kolleger, önskar jag er alla – talman, ledamöter och personal. Tack ska ni ha!

(Applåder)

Anf. 56 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag ska bli mycket kortfattad. Jag vill tacka Björn som talman, människa och person för den gångna mandatperioden. Du har lett kammarens arbete på ett utomordentligt sätt, glammigt, korrekt och förändringsbenäget. Jag tror att hela kammaren kan förena sig med mig i ett stort tack för den gångna mandatperioden.

(Applåder)

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 juni

2005/06:1776 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg

Avvisning av asylsökande från Sudan

2005/06:1777 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Jan Eliasson

Iranska regimkritiska flyktingar

2005/06:1780 av *Marianne Carlström* (s) till statsrådet Barbro Holmberg

Lagstiftning om uppehållstillstånd för traffickingoffer

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 oktober.

10 § Kammaren åtskildes kl. 11.42.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 5 §,

av tredje vice talmannen därefter till och med 7 § och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte

den 15 och 16 juni	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	3
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	4
Anf. 4 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	5
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	5
Anf. 6 CARL B HAMILTON (fp)	5
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 8 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 9 TALMANNEN	6
Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 12 TOMMY WAIDELICH (s)	7
Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 14 TOMMY WAIDELICH (s)	8
Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 16 MATS ODELL (kd)	8
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 18 MATS ODELL (kd)	9
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 20 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	10
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	10
Anf. 22 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	11
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 24 JAN ANDERSSON (c)	11
Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	12
Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 28 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	13
Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 30 LARS LINDBLAD (m)	14
Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 32 LARS LINDBLAD (m)	14
Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 34 KARIN GRANBOM (fp)	15
Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 36 HILLEVI LARSSON (s)	16
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	16
Anf. 38 ULF HOLM (mp)	17
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 40 ULF HOLM (mp)	18
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 42 AGNE HANSSON (c)	18
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 44 AGNE HANSSON (c)	19

Anf. 45 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	19
Anf. 46 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 47 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	20
Anf. 48 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 49 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	21
Anf. 50 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
Anf. 51 TALMANNEN.....	21
Anf. 52 GABRIEL ROMANUS (fp).....	21
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
2 § Meddelande om justering av protokoll	22
3 § Meddelande om riksmötet 2006/07.....	22
4 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet	22
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	22
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni	23
KrU27 Pris- och löneomräkningsfrågor	23
KrU31 Bild och form samt konsthantverk.....	23
AU12 Uppskov med behandlingen av ärenden	23
JuU42 Uppskov med behandlingen av visst ärende	23
MJU25 Miljöbalkens sanktionssystem m.m.	23
MJU31 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling	23
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni	23
MJU14 Nationell klimatpolitik i global samverkan	23
MJU20 Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010.....	24
MJU27 Vissa fiskeripolitiska frågor.....	24
MJU29 Kommunernas roll i avfallshanteringen.....	24
MJU30 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	24
MJU26 Skärpta djurskyddskrav för minkuppfödning	24
Ajournering.....	24
Återupptagna förhandlingar	24
8 § Avslutning.....	25
Anf. 54 TALMANNEN.....	25
Anf. 55 LENNART NILSSON (s)	31
Anf. 56 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	33
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	33
10 § Kammaren åtskildes kl. 11.42.....	33

